

ROCZNIK TOMISTYCZNY
6 (2017)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
6 (2017)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY
6 (2017)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzuski (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelnny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Karolina Ćwik, Paul J. Cornish, Tomasz Pawlikowski, Marie-Dominique Goutierre, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Marek Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, (j. francuski), Michał Zembrzuski (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2017

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2 05-806 Komorów POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93,

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	11
Corrigenda et addenda.....	12
Artur Andrzejuk Istnienie pierwszym aktem bytu	13

Rozprawy i artykuły

Richard Kalka Structure metaphysique de la relation chez Thomas d'Aquin.....	29
Karolina Ćwik Wpływ wcielenia Słowa na rozumienie wszechmocy Boga w ujęciu św. Tomasza z Akwinu.....	47
Izabella Andrzejuk Kontemplacja i poznanie <i>per raptum</i> . Tomaszowe źródła rozumienia istoty doświadczenia mistycznego.....	59
Michał Zembrzuski Tomaszowy argument „z blokowania” za niematerialnością działań intelektu.....	77
Artur Andrzejuk Struktura bytu w <i>Summa contra Gentiles</i> Tomasza z Akwinu.....	99
Ewa A. Pichola Realizm fenomenologiczny Dietricha von Hildebranda wobec realizmu metafizycznego św. Tomasza z Akwinu.....	121
Izabella Andrzejuk Tomaszowe rozumienie przyjaźni jako <i>amicitia</i> i <i>caritas</i> . Człowiek w relacjach z Bogiem i z drugim człowiekiem.....	133
Marcin Karas Z dziejów arystotelizmu chrześcijańskiego w Polsce. Porównanie kosmologii św. Tomasza z Akwinu i ks. Benedykta Chmielowskiego.....	153
Tomasz Pawlikowski Mistyki i działacz religijny w ujęciu ks. Aleksandra Ułowicza.....	167
Jan Pociąg Relacja materii i ruchu w ujęciu Tadeusza Wojciechowskiego i Alberta Mitterera	189
Kingsley Ch. Ekeocha The method for the discovery of the absolute transcendental properties of being in Mieczysław Albert Krąpiec's metaphysics	207

Sprawozdania i recenzje

Jakub Koška

Sprawozdanie z Sympozjum ku czci św. Tomasza z Akwinu w 743 rocznicę jego śmierci pt. „Tomasz z Akwinu: wczoraj - dziś - jutro”..... 233

Michał Zembrzuski

Sprawozdanie z sympozjum naukowego „Tomizm konsekwentny” ku czci Profesora Mieczysława Gogacza w dziewięćdziesięciolecie jego urodzin 239

Izabella Andrzejuk

Recenzja: Piotr Stanisław Mazur, *Zarys podstaw filozofii człowieka. Antropologiczne zastosowanie metody separacji*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2016, stron 216 243

Artur Andrzejuk

Filozoficzna etyka z *Summy teologii* (jeszcze raz) po polsku [Recenzja przekładów W. Galewicza] 249

Artur Andrzejuk

Recenzja: Arkadiusz Gudaniec, *U podstaw jedności bytowej człowieka. Studium z metafizyki osoby*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2016, stron 520..... 261

Artur Andrzejuk

Recenzja: Kazimierz Mikucki, *Tomizm w Polsce po II wojnie światowej*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015, stron 366..... 267

Artur Andrzejuk

Recenzja: Ryszard Polak, *Człowiek i moralność w myśli Jacka Woronieckiego OP. Filozoficzne podstawy katolickiej etyki wychowawczej i jej zasady*, Wydawnictwo „von borowiecky”, Warszawa-Radzymin 2017, stron 566..... 275

Artur Andrzejuk

Recenzja: Paweł M. Świącki, *Teleologia poznania intelektualnego według Tomasza z Akwinu*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2015, stron 216..... 279

Artur Andrzejuk

Tomizm biblijny [Recenzja dwóch przekładów komentarzy do *Corpus Paulinum*]. 283

Jacek Grzybowski

Analityka i tomizm. Czy możliwości mogą mieć akty? Wokół książki Michała Głowiaki *Możliwości i ich akty. Studium z tomizmu analitycznego* (Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław 2016, stron 380)..... 293

Tomasz Pawlikowski

Recenzja: *Logika Marcina Śmigleckiego. Wprowadzenie, przegląd zagadnień, antologia tekstów*, opracowali Roman Darowski SJ i Franciszek Bargieł SJ, Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, stron 316..... 299

Michał Zembrzuski

Recenzja: Aleksander Lisowski, *Transcendentalia jako przejawy aktu istnienia bytu w metafizyce św. Tomasza z Akwinu*, Iota Unum, Warszawa 2015, stron 136..... 303

Michał Zembrzuski

Recenzja: Edmund Morawiec, *Wybrane filozoficzne koncepcje rozumu ludzkiego i racjonalność*, Wydawnictwo Liber Libri, Warszawa 2014, stron 195..... 311

Michał Zembrzuski

Recenzja: Piotr Roszak, Jörgen Vijgen, *Reading Sacred Scripture with Thomas Aquinas. Hermeneutical Tools, Theological Quaestiones And New Perspectives*, Brepols 2015, pp. 608..... 315

Natalia Herold

Recenzja: Stanisław Gałkowski, *Długomyślność. Wprowadzenie do filozofii wychowania*,
Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, stron 328..... 321

Polemiki i dyskusje

Mateusz Penczek

Kilka uwag polemicznych w odpowiedzi na recenzję mojej książki *Wola i intelekt*
w filozofii Tomasza z Akwinu..... 331

Nota o autorach.....345

Table of Contents

Editorial.....	11
Corrigenda et addenda.....	12
Artur Andrzejuk	
Existence as the first act of being.....	13

Dissertations and articles

Richard Kalka	
The metaphysical structure of relation by Thomas Aquinas.....	29
Karolina Ćwik	
Influence of Incarnation of the Word of God on understanding God's omnipotence according to St. Thomas Aquinas.....	47
Izabella Andrzejuk	
Contemplation and cognition <i>per raptum</i> . Thomas's sources of understanding the essence of the mystical experience.....	59
Michał Zembrzuski	
Aquinas's impediment argument for the immateriality of the intellect.....	77
Artur Andrzejuk	
Structure of being in <i>Summa contra Gentiles</i> by Thomas Aquinas.....	99
Ewa A. Pichola	
Dietrich von Hildebrand's Phenomenological Realism in Discussion with St. Thomas Aquinas' Metaphysics.....	121
Izabella Andrzejuk	
The Thomas Aquinas' Understanding of Friendship as <i>amicitia</i> and <i>caritas</i> . The Man's Relations with God and with other Man.....	133
Marcin Karas	
From the History of Christian Aristotelianism in Poland. Comparisons of Cosmology St. Thomas Aquinas' and Fr. Benedict Chmielowski.....	153
Tomasz Pawlikowski	
Mystic and religious activist in the view of Aleksander Usowicz CM.....	167
Jan Pociąg	
Albert Mitterer's and Tadeusz Wojciechowski's Concepts of the Interdependence of Matter and Motion.....	189
Kingsley Ch. Ekeocha	
The method for the discovery of the absolute transcendental properties of being in Mieczysław Albert Krąpiec's metaphysics.....	207

Reports and Reviews

Jakub Kořka

The Report of the Symposium in Honor of St. Thomas Aquinas, 743th Anniversary of his Death. 'Thomas Aquinas: Yesterday – Today – Tomorrow' 233

Michał Zembrzuski

The Report of the Symposium „Consequential Thomism” Dedicated to Professor Mieczysław Gogacz in the Ninety Years of His Birth 239

Izabella Andrzejuk

Review: Piotr Stanisław Mazur, *Zarys podstaw filozofii człowieka. Antropologiczne zastosowanie metody separacji*, Księgarnia Akademicka, Cracow 2016, pp. 216..... 243

Artur Andrzejuk

Philosophical Ethics in *Summa theologiae* (Once Again) in Polish. [Review of W. Galewicz Translations] 249

Artur Andrzejuk

Review: Arkadiusz Gudaniec, *U podstaw jedności bytowej człowieka. Studium z metafizyki osoby*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2016, pp 520..... 261

Artur Andrzejuk

Review: Kazimierz Mikucki, *Tomizm w Polsce po II wojnie światowej*, Księgarnia Akademicka, Cracow 2015, pp. 366..... 267

Artur Andrzejuk

Review: Ryszard Polak, *Człowiek i moralność w myśli Jacka Woronieckiego OP. Filozoficzne podstawy katolickiej etyki wychowawczej i jej zasady*, Wydawnictwo „von borowiecky”, Warsaw-Radzymin 2017, pp. 566..... 275

..Artur Andrzejuk

Review: Paweł M. Świącki, *Teleologia poznania intelektualnego według Tomasza z Akwinu*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2015, pp. 216..... 279

Artur Andrzejuk

Biblical Thomism. [Review of Commentary in *Corpus Paulinum* Translations] 283

Jacek Grzybowski

Analytic and Thomism. Can potentials have acts? Around Michał Głowala Book *Możliwości i ich akty. Studium z tomizmu analitycznego* (Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Breslau 2016, pp. 380)..... 293

Tomasz Pawlikowski

Review: *Logika Marcina Śmigleckiego. Wprowadzenie, przegląd zagadnień, antologia tekstów*, opracowali Roman Darowski SJ i Franciszek Bargieł SJ, Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Cracow 2016, pp. 316..... 299

Michał Zembrzuski

Review: Aleksander Lisowski, *Transcendentalia jako przejawy aktu istnienia bytu w metafizyce św. Tomasza z Akwinu*, Iota Unum, Warsaw 2015, pp. 136. 303

Michał Zembrzuski

Review: Edmund Morawiec, *Wybrane filozoficzne koncepcje rozumu ludzkiego i racjonalność*, Wydawnictwo Liber Libri, Warsaw 2014, pp 195..... 311

Michał Zembrzuski

Review: Piotr Roszak, Jörgen Vijgen, *Reading Sacred Scripture with Thomas Aquinas. Hermeneutical Tools, Theological Quaestiones And New Perspectives*, Brepols 2015, pp. 608..... 315

Natalia Herold
Review: Stanisław Gałkowski, *Długomyślność. Wprowadzenie do filozofii wychowania*,
Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Cracow 2016, pp. 328..... 321

Controversy and Discussions

Mateusz Penczek
Some Polemical Remarks in Response to the Review of My Book *Wola i intelekt*
w *filozofii Tomasza z Akwinu*..... 331

Note about authors..... 345

Recenzja

Paweł M. Świącki, *Teleologia poznania intelektualnego według Tomasza z Akwinu*,
Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2015, stron 216.

Książka Pawła Świąckiego, zatytułowana *Teleologia poznania intelektualnego według Tomasza z Akwinu*, ma na celu wykazanie, że „strukturalnie pierwszy wśród proto-aktów konstytuujących pełne akty umysłu jest proto-akt pożądczy” (s. 186). Teza ta wskazuje na dość radykalną reinterpretację tradycyjnego intelektualizmu Akwinaty, dla którego akty poznawcze zawsze wyprzedzają akty decyzji.

Paweł Świącki podkreśla zresztą, że nie jest to książka historyczno-filozoficzna, choć – jak pisze – ugruntowana w historii filozofii. Historię filozofii bowiem – zdaniem Autora – stanowiłaby analiza kontekstu historycznego poglądów Tomasza, ich genezy, rozwoju czy oddziaływania. Tymczasem opracowanie ma być wyłącznie ujęciem poszczególnych problemów filozoficznych (s. 10). Należy

w tym kontekście zauważyć, że zaprezentowane ujęcie historii filozofii jest skrajnie redukcjonistyczne; historię filozofii *par excellence* stanowi właśnie problematyka filozoficzna, rejestrowana w dziejach filozofii – to jest właśnie, jak pisał Gilson, *history of philosophy itself*. Przy takim rozumieniu historii filozofii książka Świąckiego należałaby wprost do historii filozofii; zresztą wskazuje na to tytuł, gdzie wyraźnie powiedziane jest, że rzecz dotyczy poglądów Tomasza z Akwinu, a nie jego inspiracji lub kontynuacji, np. w postaci którejś z odmian tomizmu.

Specyficzne znaczenie w recenzowanej książce przyjmuje także tytułowa „teleologia”. Oznacza bowiem ona raz refleksję nad przyczyną celową lub szerzej: celowością; innym razem (i częściej) oznacza samą tę celowość, co stanowi pewną osobliwość ujęcia Autora.

Struktura książki została tak pomyślana, aby zrealizować zarysowany jej cel. Stanowi ją – oprócz wprowadzenia i podsumowania – pięć rozdziałów, poświęconych kolejno metafizyce poznania, intelektowi i woli ujętym od strony ich przedmiotów, a także wzajemnym ich relacjom, by w rozdziale czwartym szeroko omówić rolę pożądania naturalnego w poznaniu intelektualnym i omówić w nim główną tezę pracy. Rozdział piąty omawia konsekwencje tej tezy w odniesieniu do intelektu teoretycznego i kontemplacji, problematyki bierności poznania, w tym zagadnienia *verbum cordis*, intelektualizmu i woluntaryzmu. Praca ponadto ma dodatek w postaci ilustracji tezy o celowościowym charakterze poznania w odniesieniu do Tomaszowego rozumienia refleksji.

Punktem wyjścia rozumowania Pawła Świąckiego jest teoria pożądania naturalnego, które według Akwinaty dotyczy wszystkich bytów i realizuje się we wszelkich władzach, jakimi dany byt dysponuje. Jest to znana podstawa finalizmu tomistycznego, według którego celem wszystkich bytów jest wewnętrzny rozwój ich konkretnej egzystencji; pozostają one zarazem w relacji do Boga jako początku i ostatecznego celu wszelkiego bytu (J. Herbut). Paweł Świącki uważa, że pożądanie naturalne przenika zatem każdy prosty akt poznawczy, każdy złożony proces poznawczy oraz całe epistemiczne życie umysłu ludzkiego. Potwierdza to swoście słynne pierwsze zdanie Arystotelesowskiej *Metafizyki*, które mówi, że „wszyscy ludzie z natury dążą do poznania”. Autor *Tele-*

ologii poznania intelektualnego idzie jednak dalej. Zakłada bowiem, że poznanie jest działaniem, wobec tego musi być wewnętrznie skierowane na cel i wyjaśnia, że „tym celem jest prawda poznawcza, a zarazem przedmiot poznania” (s. 179). To „pożądanie przedmiotu poznania jest – dla Pawła Świąckiego – niezbywalnym elementem poznania, a nie jedynie czymś poznanie towarzyszącym” (tamże). Raczej „jest to coś wcześniejszego, jest to aktywne požądawcze otwarcie się umysłu na świat jako przestrzeń intelligibiliów – potencjalnych dóbr poznawczych” (s. 183). A stawiając swoistą kropkę nad i stwierdza: „za celowość całego aktu poznawczego (...) odpowiada zaś w proto-akcie požądawczym wola” (s. 171).

Teza ta, jak już wspomniano, wymaga reinterpretacji Tomaszowej teorii poznania, w której poznanie jest wybitnie bierne, oraz zreinterpretowania finalizmu Akwinaty w duchu bardziej woluntarystycznym niż intelektualistycznym. Nie są to zabiegi niemożliwe; dokonanie ich zbliżałoby Autora ku tzw. tomizmowi fenomenologizującemu, o co, być może, nawet mu chodziło. W literaturze tomistycznej występuje taka tendencja, dotyczy ona głównie teoretyków poznania. Paweł Świącki wpisuje się więc w tę tradycję, o czym zresztą mówi wprost, pisząc, że „fenomenologia i tomizm mogą się w kwestii struktury aktów umysłu wzajemnie wyjaśniać i interpretować”, i powołując się w tej sprawie na swego profesora Jana Krokosa (s. 200)¹. Należy w tym kontekście podkreślić, że w dziejach tomizmu reje-

¹ Por. A. Andrzejuk, *Tomizm fenomenologizujący Antoniego B. Stępnia*, „Rocznik Tomistyczny” 5 (2016), s. 397-406.

struje się próby fenomenologizacji tomizmu; być może są to nawet próby poznawczo doniosłe, a na pewno twórcze, interesujące, często niepokojące i ten intelektualny niepokój może pobudzić do refleksji, dyskusji, pogłębienia problematyki. Tak postrzegana teza Pawła Świąckiego zasługuje na docenienie.

Wszystko to można odnieść do tomizmu, rozumianego jako pewien nurt filozoficzny inspirowany w mniejszym lub większym stopniu tekstami Tomasza z Akwinu. W ramach tego dopuszczalne są różne interpretacje tych tekstów; ważne jednak jest, aby interpretacje te nie przekraczały granic wyznaczonych przez same teksty, wtedy bowiem przestają być interpretacjami myśli Tomasza z Akwinu, a stają się w najlepszym wypadku jakimś właśnie tomizmem. Paweł Świącki podjął się ryzykowanego zadania reinterpretacji tekstów Akwinaty w kierunku aktywizmu poznawczego i woluntaryzmu. Dokonał tego przedstawiając akcenty różnych tez Tomasza. Interesujące może być nawet prześledzenie tych przedstawień. Szkoda jednak, że Autor usunął z pola zainteresowania problematykę *esse*, to jak gdyby *operari non sequitur esse*. Punktem wyjścia samych rozważań była, jak już wspomniano, koncepcja pożądania naturalnego. Korzystając z niej, Autor pomijał dwie jej charakterystyczne cechy: po pierwsze, że pożądanie naturalne, zdaniem Tomasza, wynika także z poznania, ale dokonującego się w innym bycie niż ten pożądający oraz że w samym tym bycie pożądanie naturalne działa niezależnie od poznania (o czym nawet Autor pisze na s. 46-47 i 196). To pozwoliło Pawłowi Świąckiemu na znaczne rozszerzenie

zakresu pożądania naturalnego w stosunku do tego, co przypisuje mu Tomasz. Drugą, jeszcze wyraźniejszą ingerencją w ustalenia Akwinaty, było skorzystanie z Augustyńskiej koncepcji umysłu (*mens*) jako zarazem intelektu i woli. Należy zaznaczyć, że Tomasz korzysta z niej akcydentalnie (właściwie tylko w *De veritate*, w kwestii *De mente*, a później, pisząc *Summę* prawie nie używał tego terminu) i raczej dokładnie pilnuje rozróżnienia intelektu i woli. Tymczasem Świącki, żonglując raz perspektywą intelektu, a raz umysłu, ułatwia sobie znacznie wspomnianą reinterpretację. Możliwe jest to ponadto dlatego, że w pracy zmienia perspektywę patrzenia na Tomaszowe opisy intelektu i woli ze ściśle przedmiotowych, które dla Akwinaty stanowią podstawę rozróżnień władz i ich aktów, na właśnie aktową, w której te rozróżnienia są mniej istotne. Odnosi się niekiedy wrażenie, że autor analizuje działanie człowieka, jako akt umysłowy. Nic dziwnego, że w tym akcie dostrzega zarówno komponenty poznawcze, jak i pożądawcze, i nic też dziwnego, że te ostatnie uznaje za pierwotne. Pozwala to dalej na zupełnie Augustyńskie zinterpretowanie duszy ludzkiej, która staje się intelektem, gdy poznaje, i wolą, gdy pożąda (s. 89). Pełny obraz tych zabiegów będziemy mieli, jeśli doda się do tego jeszcze fakt, że praca dotyczy zasadniczo analizy pojęć, co Autor zapowiada na s. 63 i 119-120 i pisze, np. tak: „w tomistycznym układzie pojęciowym z pojęciami działania, celu, doskonałości itp. ściśle wiąże się pojęcie, którego nazwa pojawia się już w analizowanych fragmentach – pojęcie dobra (*bonum*)” (s. 38). Służy temu zabiegowi

ponadto konsekwentne przekładanie łacińskiego *ratio* jako „pojęcie” (uzasadnienie także w przypisie nr 57), a nawet dodawanie słowa „pojęcie” w przekładach fragmentów Tomasza, jak ma to miejsce na stronie 39. Takie ustawienie analiz pozwala Świąćkiemu na tworzenie nowych pojęć: pożądanego naturalnego *sensu largo* i *sensu stricto*, proto-aktu, meta-aktu, auto-pożądanego, proto-pożądanego, których śladu nie znajdujemy w tekstach Tomasza. Opisane operacje budzą niepokój. Wydaje się bowiem, że stanowią zbyt daleko idącą ingerencję w zawartą w tekstach myśl św. Tomasza. Wydaje się, że stwierdzenie, iż praca nie jest historyczna, nie zwalnia Autora z pewnego respektu wobec wyrażonych w dziejach poglądów, zarejestrowanych w tekstach.

Jeśli zaś chodzi o samą warstwę historyczną, to nawet przy bardzo zredukowanym ujmowaniu historii filozofii, jakie Paweł Świąćki deklaruje we wprowadzeniu do swojej pracy, na jej kartach podejmuje też taką problematykę, której koronnym przykładem może być odróżnienie „wczesnego” ujęcia relacji intelektu i woli w 22 kwestii *De veritate* i *I pars Sumy teologii* od „dojrzałego” w *I-II partii Sumy teologii* i kwestii *De malo*. Gdy się bliżej temu przyjrzeć, to się okaże, że różnica czasowa między powstaniem wymienionych tekstów to jakieś dwa do trzech lat. To perspektywa wzrastania odpowiednia dla przedszkolaka, a nie dla ponad czterdziestoletniego mężczyzny, którym wtedy był Tomasz. Okazuje się, że nie można bezkrytycz-

nie ufać nawet amerykańskiemu mediewiście (Świąćki powołuje się w tej sprawie na pracę dominikanina Michaela Sherwina), bo można narazić się na śmieszność. Natomiast wiele innych uwag odnośnie do literatury przedmiotu jest dość głośnych lub opartych na opiniach innych (s. 16-17). Ponadto – pisze Paweł Świąćki – „w licznych pracach tomistycznych wiele kwestii (...) może wydawać się zagadkowych bądź anachronicznych” (s. 17). W zacytowanym zdaniu mamy aż cztery zagadki: W jakich pracach, jakie kwestie, które są zagadkowe, a które anachroniczne?

Można nie zgadzać się z tezą książki oraz nie akceptować sposobu pracy z tekstami historycznymi, ale to nie przesądza jeszcze o wartości samej książki. Nie ulega bowiem wątpliwości, że rozprawa Pawła Świąćkiego zawiera rewolucyjne *novum* w stosunku do tradycyjnych interpretacji tomistycznej teorii poznania. Sprawiedliwie trzeba zauważyć, że Autor dostrzega dyskusyjność swojej propozycji i niektóre z tych dyskusji podejmuje na kartach swojej książki, np. kontrowersje między swoją tezą a przekonaniem o biernym charakterze poznania intelektualnego, a także przedyskutowuje spór między intelektualizmem i woluntaryzmem. Próbuje nawet skonfrontować swoje ustalenia z interpretacjami stojącymi bardzo daleko od nich, np. z teorią słowa intelektu, głoszoną przez prof. Mieczysława Gogacza. Niekiedy zaś, jak na stronach 145-149 i 155, dyskutuje sam ze sobą. Wszystko to są niewątpliwe zalety książki.

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwyczaj. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej oraz Sekcją Historii Filozofii. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza.

Izabella Andrzejuk – dr, wykładowca w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki oraz Wyższej Szkole Komunikowania Politologii i Stosunków Międzynarodowych. Wielokrotnie wygłaszała wykłady i referaty w Londynie na zaproszenie PUNO, IPAK-u oraz PON UJ (Polskiego Ośrodka Naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Londynie). Jest autorką wielu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007).

Karolina Ćwik – mgr, magister teologii, doktorantka w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat filozoficznego rozumienia *Verbum Incarnatum* w tekstach św. Tomasza z Akwinu. Laureatka Nagrody im. Prof. Mieczysława Gogacza za pracę magisterską pt. *Przyrodzona i nadprzyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, która powstała pod kierunkiem ks. dra hab. T. Stępnia. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół metafizyki Akwinaty, relacji wiary i rozumu oraz etyki. Jest członkiem Stowarzyszenia Teologów Moralistów.

Kingsley C. Ekeocha – is a doctoral student of the John Paul II Catholic University of Lublin (KUL). He holds a bachelor's degree in philosophy and theology from the Pontifical Urban University Rome and a master's degree in philosophy from KUL. He is currently researching on realistic cognition with particular reference to the thoughts and works of Mieczysław A. Krąpiec.

Jacek Grzybowski – ks. dr hab., prof. UKSW. Adiunkt na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW i wykładowca na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Autor książek i artykułów naukowych z dziedziny filozofii polityki, filozofii kultury i historii filozofii. W swoich pracach podejmuje problematykę filozoficznych inspiracji i źródeł współczesnych zagadnień kulturowych i cywilizacyjnych. Ostatnio opublikował: *Byt, tożsamość, naród. Próba wyjaśnienia formuły „tożsamość narodowa” w perspektywie metafizyki* (Kęty 2012); *Mysł filozoficznie – myśl politycznie! Analiza i ocena historycznokulturowych rąj filozofii polityki* (redakcja, Warszawa 2013); *Cosmological and philosophical world of Dante Alighieri. The Divine Comedy as a medieval vision of the universe* (Frankfurt am Main 2015);

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką.

Richard Kalka – Ks. dr, Centre de Recherche Philosophique Saint Thomas d'Aquin (Paryż). Obronił rozprawę doktorską na temat statusu ontologicznego relacji międzyosobowych na Uniwersytecie Paryż IV Sorbona. Wykładał filozofię tomistyczną na Uniwersytecie Paryż XII (Creteil) w latach 1981-1985.

Marcin Karas – prof. dr hab., historyk filozofii - pracuje w Zakładzie Filozofii Polskiej Instytutu Filozofii UJ. Prowadzi badania z historii idei i z filozofii średniowiecznej, jest autorem ponad 180 publikacji. Ostatnio zajmuje się głównie kosmologią wczesnonowożytną i filozofią dziejów. Opublikował m. in. książki: *Koncepcja czasu w pismach Williama Ockhama* (Kraków 2003), *Natura i struktura wszechświata w kosmologii św. Tomasza z Akwinu* (Kraków 2007), a także prace: *Z dziejów Kościoła. Ciągłość i zmiana w Kościele rzymskokatolickim w XIX i XX wieku* (Sandomierz 2008), *Integryzm Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X* (Kraków 2008), czy też *Historiozofia Teilharda de Chardin wobec tradycyjnej myśli chrześcijańskiej* (Kraków 2012), liczne artykuły (45) oraz przekłady (43).

Jakub Kośka – ks. mgr, absolwent Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Tytuł magistra uzyskał na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu. W 2013 r. skierowany na studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW w Warszawie. Obecnie doktorant w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. Przygotowuje rozprawę,

w której analizuje dorobek prof. Wiktora Wąsika, ze szczególnym uwzględnieniem jego koncepcji historii filozofii polskiej, a także wpływu arystotelizmu na kształtowanie się polskiej myśli filozoficznej. Uczestniczy w konferencjach, publikował m.in. w „Ateneum Kapłańskim” i „Studiach Pelplińskich”.

Tomasz Pawlikowski – dr hab., prof. Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi, absolwent ATK, doktor UW. Autor czterech książek o tematyce filozoficznej. Ostatnią była monografia *Prawda następstwem istnienia. Problem prawdy w interpretacji św. Tomasza z Akwinu*, Wydawnictwo (Lublin 2013). Ponadto autor jednej książki historycznej, kilkudziesięciu artykułów naukowych, 127 haseł w Powszechnej Encyklopedii Filozofii i 32 w Encyklopedii Filozofii Polskiej, a także ponad 20 pomniejszych publikacji (hasła w Encyklopedii Katolickiej, Wielkiej Encyklopedii PWN, recenzje).

Mateusz Penczek – dr, absolwent psychologii i filozofii na Wydziale Filozoficznym UJ. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii uzyskał w 2010 r. na Wydziale Filozoficznym UJ na podstawie rozprawy „Wola i intelekt w filozofii Tomasza z Akwinu”. Adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Specjalnej w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Ewa Agnieszka Pichola – mgr, absolwentka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Obecnie doktorantka, kontynuuje badania w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przygotowuje rozprawę, w której analizuje dorobek Dietricha von Hildebranda z perspektywy obecności wątków modernistycznych w pismach niemieckiego fenomenologa. Interesuje się zagadnieniami z pogranicza metafizyki i psychologii, a dokładnie filozoficznych podstaw koncepcji psychologicznych i antropologicznych aspektów prawdy. Publikuje, uczestniczy w konferencjach, tłumaczy w j. angielskim.

Jan Pociąg – inż., magister teologii. Obronił rozprawę doktorską w Instytucie Filozofii UJ na temat związków filozofii ks. prof. Tadeusza Wojciechowskiego z odkryciami fizyki i biologii dwudziestego wieku (2017). Autor artykułu „Piotra Semenki próba odnowy filozofii klasycznej” (RT 5(2016)). Uczestnik X Międzynarodowego Kongresu Ontologicznego w San Sebastian (2012), gdzie wygłosił referat „The Wave-Corpuscle Duality of Matter and the Nature of the Universe”. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół

aktualizacji tomizmu w oparciu o współczesny obraz świata opracowany przez nauki przyrodnicze. Jest członkiem Sodalicji Świętej Jadwigi Królowej.

Michał Zembrzuski – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Pracę doktorską poświęcił tematyce zmysłów wewnętrznych w koncepcji św. Tomasza z Akwinu. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*.